

Slovenski Dom.

Napredno kmetско glasilo.

Izhaja vsako soboto in velja za vse leto za Avstro-Ogrsko 3 krone, za Nemčijo in druge dežele 4 krone, za Ameriko 1 dolar.

Posamezne številke veljajo 10 vinarjev.

Za oznanila se računa: tristolna petit-vrsta 14 vin., vsa stran 48 K, pol strani 24 K, četrt strani 12 K, osmina strani 6 K. Pri vseletni inserciji primeren popust.

Dopisi se naj frankirajo in pošiljajo na uredništvo »Slovenskega Doma« v Ljubljani, Knaflova ulica št. 5. Rokopisi se ne vračajo.

Haročnina in oglasi se naj pošiljajo na upravništvo »Slov. Doma« v Ljubljani

SHOD

zaupnikov narodno-napredne stranke

bo

v nedeljo, dne 7. julija t. l.

ob 10. uri dopoldne

v veliki dvorani „Mestnega doma“.

Na dnevnem redu so razprave o splošnem političnem položaju, deželni klerikalni politiki in njenih posledicah, organizaciji stranke po deželi in o narodnem skladu.

Vstop je dovoljen le vabljenim članom, zato je prinesiti vabilo seboj! Ako bi kdo izmed zaupnikov ne dobil vabila, naj piše ponj izvrševalnemu odboru narodno-napredne stranke v Ljubljani ali pa se udeleži shoda v spremstvu vabljenega zaupnika.

Slovenska zmaga v Pragi.

Poplačane so vse ure tihega in vstrajnega dela po skritih sokolskih telovadnicah. Izvojevali smo zmago, ki je nekrvava, ki pa ponese slovensko ime po celem svetu, ki pokaže celemu svetu, da smo tudi mi tu, da tudi mi kaj zmoremo, da tudi mi uspešno tekmujeemo z vsemi, tudi največjimi narodi. Na sokolskem zletu v Pragi se je vršila tekmovalna telovadba za prvenstvo v vsem slovanskem Sokolstvu. Dalo se je doseči kvečjemu 230 točk. Na prvem mestu je slovenski Sokol Vidmar, ki je dosegel 220¹/₂ točk, na drugem Čeh Svobodo (217⁵) točk, na tretjem pa zopet Slovenec Fuks z 216 točkami. Čitatelji, kot Slovenci, moramo biti hvaležni vrlima Sokoloma za njuno zmago: pomislimo, da se zleta niso udeležili samo vsi Slovani, temveč tudi Amerikanci, Angleži, Francozje itd. Po časopisju se tako zve povsod uspeh naših Sokolov, uspeh, ki nam je lahko v čast in ponos.

Vzemimo si vzgled na dokazu tega, kar vedno povdarja »Slovenski Dom«: nobena ura še tako tihega in skritega dela ni izgubljena. Ura za uro, dan za dnevom,

tudi leto za letom mogoče poteče navidez brez pomena. Toda skrito delo je podobno v zemlji skritemu zrnu: nekega dne se razvije in zablšči na svetlem solncu uspeha plod vseh teh skritih dni. A kar velja za sokolsko delo, velja tudi za naše kmečko: delajmo, stremimo za krasnim ciljem osamosvojitve in okrepitve kmečkega stanu, nekega dne tudi mi dosežemo cilj svojih stremljenj, kot so ga dosegli naši vrli Sokoli v Pragi.

Vedno in vedno imejmo pred očmi: **le sam more postati vsakdo svoj odrešenik!**

Na delo za staro pravdo slovenskega kmeta!

(K nedeljskemu shodu.)

V nedeljo se bo obravnavalo v Ljubljani vprašanje o kmečki organizaciji. Ne glede na posamezne podrobnosti ne pozabimo na dve glavni točki:

Narodno-napredna stranka je, sodeč po sebi, prepustila klerikalni stranki v nadi na njeno politično poštenje, vse poslanke mandate po deželi, zase je izgovorila mestne. Čeprav je ta prevelika zaupnost omogočila neposredno sedanjost klerikalno strahovlado v deželi, ne smemo pozabiti na eno, po našem mnenju velevažno stran: klerikalna stranka je dobila s tem takorekoč brez boja priliko, da pokaže, kaj zna, da preide od besed svojih lepih programov do dejanj. A kaj nam je pokazala ta S. L. S.? Da jo imajo v rokah ljudje velikih korit, pa majhnih zmognosti. — Osem dolgih let so delali obstrukcijo v deželni zboru in preprečevali vsako delovanje. Mislili smo, tem večjo hočejo napraviti razliko med temi osmimi suhimi leti in med zlato dobo novih časov. In približal se je »veliki moment«. Nič več se ni bilo mogoče izgovarjati: »če bi bili mi na krmilu, bi napravili to in to.« Prišli so na krmilo. In kaj smo videli? Doživeli smo to, da je čez tri leta po tem velikem momentu izšla od bivšega klerikalnega prva-

ka in deželnega glavarja brošura o kranjskem deželni gospodarstvu, kjer je edini greh, ki ga more očitati prejšnjemu »liberalnemu« gospodarstvu to, da je — prevarčno gospodaril z deželnim imetjem, a klerikalni stranki daje grozovito spričevalo, da je napravila v treh letih čez 13 milijonov kron do l g a. In v nedeljo na zborovanju bo naša prva naloga, da odločno povzdignemo svoj glas proti temu, da bi obveljalo ime, ki ga hoče pl. Šuklje vpisati v matriko klerikalne politike za to-le klerikalno gospodarstvo, da bi oveljalo za to ime »agrarni program«. Povzdignemo svoj glas in porečemo: ta-le klerikalni program ni agrarni program, temveč program podkupovanja tistih kmečkih volilcev, ki se pod verskim pritiskom duhovščine iz strahu za svoje duše podkupiti dajo. Ker račun je lahek: Kranjska ima 11 političnih okrajev. Odračunimo na Ljubljano dva milijona deželne dolga, in na vsak okraj ga pride po en milijon; v okraju, ki ima na primer 40 občin, pride na vsako občino po 25.000 kron deželni dolgov. Z drugimi besedami: dobrote tega gospodarstva bi morale dati vsaki občini vsaj 1000 kron čistega dobička na leto, da bi se dolg izplačeval.

Na shodu povemo javno, da bomo smatrali deželno gospodarstvo tedaj za gospodarstvo po kmečkem programu, ko se bo vodilo v zmislu kmečkih potreb, ne pa po tem, kar so različni učeni doktorji bogoslovja brali po debelih knjigah in skušajo s tem eksperimentirati v ta namen, da bi v zaplotu »agrarnega programa« uničevali svoje politične nasprotnike. Zato moramo odklanjati »agrarni program« S. L. S., ker je to le farovski program pod izposojeno firmo kmečkega imena.

Druga temeljna točka pri obravnavanju o naši organizaciji mora biti vpoštevanje pomena, sposobnega posameznika za stvarjenje sposobne celote. Tozadevno imamo zopet v S. L. S. svarilen vzgled. Kako zapeljive besede ima po svojih tiskanih programih, tako zapeljive, da moramo ravno tej bleščeči zapeljivosti

na rovaš pripisovati, da so se priklopili S. L. S. oni pristaši, ki so se je oprijeli po deželi iz prepričanja. Videli smo pa tekom zadnjih par let, da pokvari nič vreden posameznik najlepši program. Zato je tudi v tem oziru imelo svojo dobro posledico dejstvo, da se je dalo klerikalcem tako lepo priložnost, da pokažejo, kar znajo. Pokazali so, da tudi za Slovence velja to, kar se je izkazalo še po vseh, tudi velikih državah, da je katoliški duhovnik lahko dober duhovnik, da je pa vedno slab upravitelj ljudskih zadev, kadar dobi v roke neomejeno posvetno oblast. Pred našimi očmi in na račun svojih žepov smo dobili priliko prepričati se o resničnosti reka: čevljar naj ostane pri svojem kopitu! Kranjski farovž je dokazal to svojo upravno nesposobnost tudi s svojo strahovlado. Dosegel ni drugega, kot očistil naše in zastrupil svoje vrste. Pod firmo agrarnega programa je pridružil svojemu farovškemu programu še program koritarstva. Naše vrste so očiščene. Toda, življenje je neprestano gibanje, kdor ne napreduje, nazaduje. Zato moramo posvetiti posebno pozornost prosveti, šoli in samoizobrazbi sebe (sedanjega rodu) in mladine (bodočega rodu).

Moramo si začeti vstvarjati temelj za slovenski program, za program desetletij. Pri tem delu bo morala biti glavna skrb, da bomo imeli čim več sposobnih posameznikov. Šele ti dajo vsem programom na papirju pravo vrednost.

Naj vzklije to spoznanje iz napak, ki jih je zagrešila na naš račun S. L. S. Če bo še nam in našim potomcem plačevati take stroške naj bodo vsaj šolnina za nauke, ki jih posnemamo iz za dobe slavne vlade Slovenske ljudske stranke.

Temu pripravljalnemu delu za stavbo temeljev za bodočnost se pa pridruži na nedeljskem sestanku načrt za realno delo, ki ga zahtevajo današnje potrebe in razmere, delo, kateremu damo podlago s tem, da se snidemo, pogovorimo, izmenjamo mnenja, povemo potrebe in poiščemo sredstva za izvršitev svojih načrtov.

Vse za staro pravdo slovenskega kmeta! — Na delo!

Nova vojaška postava.

Mnogo in mnogo naših čitateljev pripada vojaškemu stanu. Prav je, da prinesemo in priobčimo nekaj določil novega vojaškega zakonika, katerega je zbornica že sprejela in bode vsak čas dobil najvišje cesarjevo potrjenje.

Seveda se bomo ozirali na določila, važna za kmetovalca.

1. Po dosedanem vojaškem zakoniku iz leta 1889. bilo je vzeti v vojake vsako leto 103.100 mož v stalno vojno, 10.000 mož v avstrijsko deželno brambo in 12.500 mož v ogrsko deželno brambo. V teku tridesetih let ni bilo nikakih prememb, ra-

zen, da se je zvišalo število moštva za deželno brambo za 20.000 mož.

Po novi, sedaj sprejeti postavi, zviša se število rekrutov za stalno vojsko na 159.500 mož (prirastek se bode dopolnjeval tri leta); v avstrijski deželni brambi na 26.977 mož (prirastek se bode dopolnjeval šest let) in 25.000 mož ogrske deželne brambe.

Zvišanje moštva utemeljujejo s tem, da ima sosednja Nemčija več vojaštva, ko naša država, kljub temu, da šteje avstro-ogrsko 10 milijonov prebivalstva več, kakor Nemčija.

2. Nova postava določa za pehoto v splošnem, razen nekkih izjem, dveletno vojaško službo, ter se vpelje v teku treh let. Dveletno vojaško službovanje prišlo bode v dobro 85 odstotkom moštva. Pri konjici (kavalerija in deloma artilerija) bode ostalo dosedanje triletno službovanje in pri vojni mornarici štiriletno. Pri pehota služili bodo edinole podčastniki tri leta.

3. Vojaški dolžnosti zavezani so po novi postavi:

- a) pehotno moštvo z dveletnim stalnim službovanjem spada še nato 10 let v rezervo;
- b) moštvo, služboče pri konjenici, topničarstvu in podčastniki pehote ter moštvo, katero služi prostovoljno tri leta, spada 7 let v rezervo;
- c) nadomestnih rezervnikov vojaška doba traja 12 let.

Določila za mornarico so za nas brezpomembna.

Deželnobrambna dolžnost zapopadana je v posebnem deželnobrambnem zakoniku.

4. Važna v novi postavi je določba, da odpade dosedanje žrebanje. Po dosedanji postavi je oni z visoko številko prišel v nadomestno rezervo, ko je bilo dopolnjeno stalno število moštva. To sedaj odpade.

5. Enoletnim prostovoljcem ne bode potreba delati izpita za častnike nadomestne rezerve, ker bode itak vsakdo imenovan častnikom. Tudi odpade drugo leto službovanja kot kazen.

6. V novem zakoniku so olajšave za one vojake, ki so že posestniki kmetij ali pa vzdrževalci svojih rodbin, da si izprosijo lažje službovanje in vojaško izobrazbo v nadomestni rezervi. Po § 32. dovoljeno je, da se prideli namreč rezervi lahko 4 odstotke moštva, zato bode izposloval lahko oče, ako ima več sinov z ozirom na posebne razmere, to olajšavo svojim sinovom. Dosedaj je imel do te olajšave le edini sin pravico. Omembe vredno je določilo, da so naborniki, ki se pripravljajo za kak poseben poklic, obrt itd., oproščeni toliko časa rednega službovanja, ako izgotove svoje študije do 1. oktobra njihovega 24. leta.

8. Nadomestni rezervniki podvrženi bodo 10tedenski vojaški izobrazbi, mesto dosedanji, 8tedenski.

9. Glede orožnih vaj so sledeča določila:

- a) moštvo z dveletno presenčno službo sme se poklicati k orožnim vajam za cel čas vojaške dolžnosti največ 14 tednov. Posamezna orožna vaja ne sme trpeti nad štiri tedne;
- b) moštvo s triletno prezenčno službo sme se poklicati v celem največ 11 tednov; posamezna orožna vaja ne sme trpeti nad tri tedne.

Kdor pa bode hotel služiti prostovoljno nepretngano štiri leta, odpade sploh vsaka orožna vaja.

- c) Moštvo, prideljeno nadomestni rezervi, ima opraviti troje orožnih vaj, trajajočih največ po štiri tedne.

10. Dosedanji kontrolni shodi odpadejo in se to nadomesti s pismeno prijavo.

Slaba stran nove postave je v tem, da bode okrog 50.000 nabornikov, ki so bili dosedaj prideljeni nadomestni rezervi, služilo pri aktivnem moštvu dve leti, oziroma celo tri leta. Izdatki za vojaštvo se pa povišajo vsled teh prememb v prihodnjih treh letih za 80 milijonov kron. — Vlada sama je izjavila, da se nekatere točke ne bodo popolnoma po zakonu izvajale, in se določijo posebne olajšave glede orožnih vaj posameznim naredbenim potom.

Naši čitatelji naj sami presodijo, v čem bode nova postava boljša od stare, in zahtevajo obračuna od poslancev.

Posredovalnica za slovensko obrtništvo.

Slovenski obrtniki na Štajerskem smo zelo pogrešali zavod za posredovanje obrtniških vajencev. Da se temu čimpreje odpomore, se je na I. slovenskem obrtnem shodu v Celju sklenilo tozadevne posle poveriti »Občeslovenskemu obrtnemu društvu« v Celju. Društvo je s posredovanjem že pričelo in je moralo posebe nastaviti pomožno pisarniško moč, ker društveno vodstvo ne more samo izvrševati obilnih poslov, ki jih zahteva taka posredovalnica. To dejstvo dokazuje, da se deluje z vso resnobo na uresničenje obrtne organizacije in na izvršitev sklepov, storjenih na obrtnem shodu dne 27. maja 1912. Zatorej se podpisano društvo obrača do vseh obrtnih zadrug, kakor tudi do posameznih mojstrov-obrtnikov, da se isti v slučaju potrebe poslužujejo naše posredovalnice, ki jim bo preskrbela naslove staršev ali varuhov dečkov, kateri se želijo priučiti kakih obrti. Tozadevnim dopisom je priložiti znamke za 40 vin., dočim opravlja posredovalnica vse posle, zadevajoče priglasitev otrok za uk brezplačno. Kakih pogajanj med starši in mojstri posredovalnica ne prevzame, temveč se morajo mostri glede določitve učne dobe i. t. d. dogovoriti direktno s starši, oziroma varuhi bodočega učenca. Vsa vprašanja na posredovalnico se morejo vršiti le pismenim potom. Pisma je nasloviti sledeče:

»Posredovalnica Občeslovenskega obrtnega društva« v Celju.

Opozarjamo še, da naša posredovalnica ni namenjena samo za Spodnji Štajer, temveč se na njo lahko zaupljivo obračajo tudi obrtniki in taki, ki želijo dati dečke v uk, vseh ostalih slovenskih pokrajin. Radi tega prosimo vse slovenske časopise, da nam gredo pri našem započetem delu, ki bo za utrditev slovenskega obrtništva neprecenljive vrednosti.

Občeslovensko obrtno društvo v Celju.

V nedeljo, 7. julija 1912

bo

na vsem dirkališču pod Tivoli v Ljubljani

velikanska

Ljudska veselica

ki jo prirede

na čast zaupnikom narodno-napredne stranke

Ljubljanske in okoličanske gospe in gospodične

v prid „Narodnemu skladu“.

Svirata dve godbi: Slovenska Filharmonija iz Ljubljane in godba iz Kranja.

25 pavilijonov za vino, pivo, tekmovanje vin, jedila, slaščice, cvetlice, šampanjec, vrtiljak, srečolov vagon premoga glavni dobitnik, menjalnico, tobakarno i. t. d.

Komično fotografiranje, dviganje zrakov, komični nastopi, petje, ples. — Umetalni ogenj.

Začetek ob 4. pop. Vstopnina 40 vin.

Razgled po svetu

Sokolske slavnosti v Pragi.

Slavnosti, ki so se vršile pred enim tednom v Pragi, so bile pravi prazniki slovenske vzajemnosti na polju zdravja, zavednosti in volje. Navdušenja, ki je vladalo te dni v Pragi, ni mogoče popisati. Podrobna poročila so priobčili dnevnik, in priobčijo jih tudi »Sokolski Vestniki«, cela številka »Slov. Doma« ne bi zadostovala, če bi hoteli le približno opisati slavnosti in navesti udeležence. Zato naj vedemo le nekaj glavnih točk. — O udeležbi si napravimo najbolj jasno sliko, če pomislimo, da je prišlo na te sokolske dni v Prago

108 posebej najetih vlakov; vseh osebnih vlakov od četrtega do nedelje je pa prišlo v Prago 1492. Na telovadišču, o katerega obsežnosti smo že zadnjič poročali (čez 22 oralov), je bil tak naval, da je moralo 50.000 ljudi oditi, ker niso več dobili vstopnic. V sokolskem sprevedu je bilo 30.000 Sokolov, v kroju 18.000, s 304 zastavami, 300 konjenikov in 20 godb. Telovadcev je nastopilo 11.000, telovadkinj 6000. Javno telovadbo sta si ogledala dva ministra, cesarski namestnik, zastopnik mesta Petrograda, Pariza, Amerikanci, Angleži, Nemci iz rajha itd. itd. Za nas ima zlet še posebno zato pomen, ker je pri tekmovalni telovadbi zmagal Slovenec Vidmar na prvem, Fuks pa na tretjem mestu, tako, da so naši Sokoli med vsemi Sokoli po širnem svetu letos priborili prvo mesto.

Krščanski socijalizem.

Dr. Dub je kupil pred nekaj leti cilenigsdorfski rudnik za 12.000 K; sedaj ga je prodal dunajski občini za 1.250.000 kron, za stokrat toliko. 600.000 K je moral dati od tega za krščansko-socijalni volilni sklad, 600.000 K je pa njemu ostalo. Nije nad krščansko-socijalno politiko in ljubezen do — samega sebe!

Slovenija

Dr. Lampe ljubi svojega bližnjega!

V četrtek, dne 4. t. m. ob 9. dopoldne se je začela v Ljubljani obravnava proti bivšemu deželnemu poslancu Ribnikarju, katerega je ovadil deželni odbornik, doktor bogoslovja in mašnik Lampe radi znanih slovenskih demonstracij leta 1908. Živelo praktično krščanstvo!

Slovenski kmetje izstopajo iz katoliške cerkve.

Klerikalni »Gorenjec« priobčuje dne 28. junija med novicami sledečo vest iz Križa pri Trziču: Iz katoliške cerkve je 28. maja 1912 izstopila na Dunaju, tukaj rojena Rotija Perko, Zrnčeva iz Križa, stara 29 let. To je letos že drugi slučaj. Dne 16. maja 1912 je namreč v Brucku na Muri iz katoliške cerkve izstopil in postal protestant Janez Plajbes, Jačopov iz Žiganje vasi, oženjen, star 42 let. Verski odpad naših ljudi pa se ne godi samo v tujini. Dne 14. t. m. so prišli trije fantje iz Žiganje vasi župniku naznaniti, da izstopijo iz katoliške vere in se zapišejo v svobodomiselsko vero. Poučil jih je, da morajo to naznaniti c. kr. okrajnemu glavarstvu v Kranju. Ali so to storili ali ne, ni znano. — Nad takimi vestmi naj bi se naši škofje nekoliko zamislili, potem gotovo primejo razne fanatike, kot je dr. Krek ali dr. Lampe, nekoliko za ušesa. Če že začno kmetje, ki so gospodarsko popolnoma neodvisni, izstopati iz cerkve, potem zapoje klerikalizmu pri nas pač kmalu mrtvaški zvonec. Ker je namreč javno znano, da naši škofje si-

cer besno napadajo slovenske katoličane, ki so »liberalci«, da so pa obenem skrajno ponižni pred — nemškimi luteranci, ki so odpadli od katoliške vere. Zakaj to? Kakor hitro naši škofje niso tem luterancem kaj všeč, jim ti odpadniki takoj zažugajo, da bodo nadaljevali svojo agitacijo za izstopanje iz cerkve med katoliškimi Nemci. In škofje se takoj spomnijo ljubezni do bližnjega, katere ne poznajo napram slovenskim naprednim rojakom, ker se jih — ne bojijo.

s Velika ljudska veselica na čast zaupnikom narodno-napredne stranke v korist »Narodnemu skladu« na dirkališču pod Tivolijem v Ljubljani. Na to veselico vabimo še enkrat somišljenike, zlasti iz ljubljanske okolice, da se je udeleže v čim največjem številu. Kakor se nam sporoča, se narodnjaki od tod pripeljejo na vozeh, okrašenih z zelenjem in z zastavami, na to prireditev. Veselični prostor je izpremenjen v celo vas lesenih stavb, ki so jih postavljali ves teden. Zvečer bo prostor sijajno razsvetljen, okrasitev posameznih paviljonov in skupnega prostora bo pa tako lepa, da bo učinkovala omamljivo na obiskovalce. Vstopnina je za osebo le 40 vinarjev, otroci do deset let v spremstvu staršev so prosti. Ako bi bilo slabo vreme, se vrši veselica v vseh prostorih »Narodnega doma«, kamor gre tudi par tisoč oseb. Začetek ob 4. popoldne. Vstopnice se lahko kupijo v nedeljo dopoldne v trafikih gdč. Dolenčeve v Prešernovi ulici, gospe Šešarkove v Šelenburgovi ulici in gdč. Fuchsove na Marije Terezije cesti, nasproti Kolizeja.

Ljubljanska okolica

lj Za Gornjo Šiško, Št. Vid in okolico se je ustanovila dne 29. m. m. Ciril-Metodova podružnica. Ustanovni občni zbor je bil dopoldne v gostilni Kavčič-Svedrač v Kosezah. Obe šišenski podružnici sta poslali zastopnice in zastopnike kumovat novi posestrini. Potovalni učitelj Ante Beg je zastopal glavno družbo ter na kratko očrtal namen družbe. Odbor je bil izvoljen sledeči: Predsednik g. Fr. Šušteršič, gostilničar (Zapuže); podpredsednica gospa županja Albina Zakotnikova; tajnik g. Ant. Suwa; tajnica gdčna. Manica Komarova; blagajničarka za Šiško gospa Ivanka Pavšičeva, za Št. Vid pa gospa Marica Rozmanova. Odborniki in odbornice: Mihael Kavčič-Svedrač, Josip Šušteršič, Andrej Lombard in Josip Sever. Namestniki: Vinko Rozman, Ivan Jeras in gdčna. Rotija Kregarjeva (Dravljje). Preglednika računov: Eduard Černic in Vojteh Suwa. Delegat: gosp. predsednik. — Na predlog gosp. učitelja Petriča se je zložilo kot krstno darilo novi podružnici 15 K 80 vin., kar najlepš dokazuje, da so prisostvovalce zborovanju zavedne rodoljubke in požrtvovalni rodoljubi, zato pa

stavimo tudi v novi odbor najlepše nade. Pri tej priliki se je odprl tudi nabiralnik gostilne Svedrača ter dal 6 K 78 vin. Sedaj pa se naj začne plemenito tekmovanje med Spodnjo in Gornjo Šiško na eni, in s Št. Vidom na drugi strani. Torej, rojaki in rojakinje, skrbimo, da ne bo nobenega izmed nas, ki bi ne pristopil kot član k naši novi, prepotrebni podružnici! Ne zabimo, da le v družbi sv. Cirila in Metoda je rešitev našega zatiranega naroda.

Belokranjske novice

bk Belokranjskim dopisnikom. Vaš rojak nam piše iz Amerike med ostalim tudi sledeče: Opomnil bi vas rad, da ne bi zanemarjali tudi kakšne novice iz Amerike, ne samo, če je katerega ubilo ali kaj enakega. Priporočal bi vam pa, kakor Beli Kranjec, doma iz Metlike, da obratujete večjo pozornost na tužno Belo Krajino. Gotovo je v interesu vašem in našem, da se večkrat zmislite v vaših predalih na njo. Jako mi je žal, da si ne dopisujem z nobenim drugim kakor s starši in da bi tako bolje spoznal razmere v stari domovini. Delujte na to, da ugonobite prokletega zmaja klerikalnega, kateri davi naš ubogi narod že stoletja. Ves vaš F. Z. — Belokranjeci, glejte, vaš rojak niti v daljni Ameriki ne pozabi na svojo lepo domovino! Ne dajte se osramotiti od njega in **pridno dopisujte v »Slov. Dom«**, saj s tem pišete takorekoč z enim pismom tudi obenem vsem svojim znancem v Ameriki, ki pridno prebirajo »Slovenski Dom« in težko čakajo obširnih novic iz Bele Krajine. Naj bo vaš ponos, da ne boste noben teden pozabili na »Belokranjske novice« v »Slovenskem Domu«, temveč da pridno dopisujete v ta svoj oddelek.

o Dolenjske novice o

d Z Vač. Res je nezaslišano, kar si že naš Majdič dovoli. V nedeljo zjutraj, dne 23. junija, sta Majdič in oberfajmošter Titus nagovarjala v klerikalni posojilnici starega Brena iz Roviš, da bi jima dal za pijačo. Majdič bi bil rad kar natešče pil. Ker se je pa mož obotavljal, je bilo Majdičeve prijaznosti konec. Začel je zbadati starega moža, da z liberalci drži in da je naročen na »Slovenski Dom«. Bren mu je že take gorke zasolil in to vpričo mož, da jih Majdič ne bo kmalu pozabil. Tako delajo duhovni v blagor ljudstva. Danes še mi povemo Majdiču na vsa usta, da se od njega in njegovih podrepnikov ne damo zmerjati s pretepači. Njegove pretepače je sodišče v Litiji za njih junaštvo na Svetega Rešnjega Telesa dobro z ričetom preskrbelo. Če hoče videti prave pretepače, kar naj pogleda v tisto klerikalno hišo, kjer mladi tako čivkajo kakor stari pojo. V klerikalni Bukovci je hiša, kjer je prav gnezdo pretepačev, a ti ljudje dolžijo naše napredne fante. Kaj pa v Slivni? Majdič naj

ne hodi na solnce, ker je masla veliko na njegovi glavi. Stari ljudje ne pomnijo, da bi bilo na Vačah kdaj toliko pretepev kakor sedaj, odkar je začel Majdič hujskati po fari. Lepo gre naprej Majdičeva pšenica v klasje. Lepe sadove rodi Majdičovo delovanje na Vačah, da se bodo že zanjim lahkovernežem odprle oči.

d Iz Boštanj. Salezijanski gojenci. — Pred nekaj leti je prirejalo katoliško izobraževalno društvo v Boštanju nekake igrice v svoji bralni sobi, isto pa se ni molgo vzdržati, šlo je kmalu rakom žvižgat. Sedaj pa prirejata na lastno roko tukajšnji kaplan in farovška kuharica »Zala« v dvorani salezijanskega zavoda — Teriški grad — »terjatev«. — Dne 23. junija t. l. priredila sta igro »Miklova Zala«. Zavidamo ju ne, da vganjata take burke, čudimo se pa čast. predstojn. salezijanskega zavoda, da jima to v njih samostanu dovoljuje, ker Salezijanci, a sami moški, igrajo — konkurence se jim po novi družbi ni bati — kaplan-kuharične pa tudi **ženske z moškimi izvajajo**, za kar se potrebuje tudi več skupnih vaj. Ne sodimo slabo, da bi pa častili salezijanski zavod, ki dopušča to, kaj pridobil na ugledu, je veliko vprašanje. Vsekako pa je občudovati drznost neizobražene, stare device, da si upa nastopati kot voditeljica še tako skromne igrice. Sicer se bomo pa s to drzno osebo še prečali. Da pa rešimo mešane igriške družbe gg. Salezijance, in da nji tudi vstrežemo v nadaljno lastno »zabavo« ter si ohranimo velezanimiv dvomljiv užitek »terjatra«, nasvetujemo sledeče: Bližje kot Teriški grad je Boštanski grad, pri katerem se nahaja cerkva sv. Miklavža, katera pa sedaj brez božje službe sameva v idiličnem smrečju, ker so menda v nji izrabljeni že vsi žegni. Eden prejšnjih gospodarjev graščine je ustanovil **štiri sv. maše**, katere so prav dobro plačane. Te maše je opravljal vsak prejšnjih župnikov prav rad v tej cerkvi, po zahtevi ustanovnika je razvidno iz ustanovnih listin, samo sedanji župnik se ne odzove tej zahtevi. Ako mu pa ni cerkva po njegovem okusu, naj pa pusti maše ter naj z ustanovnine isto po njegovi volji popravi. Okusa pa on sam tako nima nobenega, ker sploh ni zmožen boljših, ali še manj vzvišenih idej, kar dokazuje o vsaki priliki s svojo divjo surovostjo. Njegovi morebitni izgovori o cerkvi so pa vsi nčevi, ako bode kaj ugovarjal, se mu bo vse sijajno ovrglo.

d Št. Janž. »Luftinženirjevo« brezžično telefonsko poročilo. — »Luftinženir« se je skesal in ni prosil župnika Bajca, da bi mu izposloval pri deželnem odboru podporo za aeroplan. Mislil si je: Za živinorejsko zadrugo, ki še ni skoraj nič plačana, za čukarijo, za koze, ko jih je naročil, za vse to bo moral prositi podpore in tako se je »luftinženir« bal, da bi ga Bajec le zavlekel, o podpori bi pa ne bilo ne sluha, ne duha, ker navadno vse mogoče in ne-

mogoče obljubi, če prav ve, da ne bo mogel izpolniti. Zatorej si je naročil na svoje stroške — v kolikor je nam znano — aeroplan najnovejšega sistema, ki ima ta dobro stran, da se da z njim na skrivaj prav po duhovito leteti. Naročil je tudi brezžični telefon in fin daljnogled. Vzdignil se je dne 21. junija, sedaj nam pa telefonira iz Hrenovic na Notranjskem sledeče: »Ko sem se v petek vzdignil z aeroplanom, sem videl, da so novodošle župnikove koze šle pod zvonik, tako, kakor da bi šle v cerkev. Imel sem vse pripravljeno: telefon in daljnogled. Ker sem se pa kot aviatik to pot prvič vzdignil in še ne tako navajen vsem delom aeroplana, kakor moji kolegi, ki že dalje časa letajo, sem moral na vse skrbno paziti, da se z menoj ne zgodi, kakor z mehko hruško, če pade z drevesa in tako nisem dobro razumel, ali je bil župnik Bajec, ali kdo drugi, ko se je jezil, da »Slovenski Dom« ni nekaj prav poročal, namreč, da Škrjančeva mama ni več na Notranjskem, ampak na Štajerskem. Glas je bil skoraj ravno takšen, za gotovo pa le ne morem reči. O tem se bom, če mi bo mogoče, še informiral. Ko priklofutam na Notranjsko, se ustavim kakor postolka nad faro Hrenovice, nastavim telefon in slišim: »Ludvik je nezakonski otrok, rojen v Hruševju, fara Hrenovice. Mati njegova je bila natararica in oče vrtnar. Vrtnar, njegov nezakonski oče, je bil mirnega temperamenta in precej izobražen ter je ljubil cvetlice. Ljubezen, ki jo je gojil do bivše cvetlice - deklice, sedanje matere, se ni ravnala po pregovoru: »Dolga ljubezen, gotova bolezen,« temveč naravno zahtevala sad v podobi novorojenega bitja — Ludvika, ki je bil rojen ravno med novo sv. mašo, katero je daroval njegov stric, sedanji župnik v Beli Krajini.« Ko sem vse to slišal, me je začelo mraziti, kajti zrak je v visočini mrzel in moral sem se spustiti v nižino ter ostanem za nekaj časa v Hrenovicah, potem jo pa udarim proti Sv. Trojici. — Pozdravljam vse Šentjance! — »Luftinženir«. — Upamo, da nam zopet v kratkem kaj sporoči od Sv. Trojice.

Dopisnik.

d Iz Št. Janža. V zadnjem »Domoljubu« se je stavilo prav na nepotrebnem vprašanje na g. Mici Majcnovo. »Bog zna, če je s tem zadovoljna Frelihova Mici?« Najprej bodi povedano »častitemu« »Domoljubovemu« dopisniku, da je ta Frelihova Mici poročena in se imenuje po cerkvenih in posvetnih postavah Mici Majcen. Bo že moral verjeti. Da ga pa ne bo skrbelo, kako je zadovoljna s svojim soprogom, mu poročamo, da prav dobro, ker si je ona želela naprednega moža, ki zna sam misliti. Tudi to je že prej vedela, da zna njen mož zagosti kako tako, ki ni po godu različnim Bajčkom in backom. »Domoljubovo« vprašanje pa pove, kak namen ima častiti vprašalec. Rad bi napravil **razdor med poročenima**. Čisto po katoliško. To kaže dovolj jasno namene podlega »Domo-

ljubovega« dopisnika. Zato mu za danes svetujemo, da naj se drži **Kristovih nauk** in bolj poskrbi za letos poročena Orla Brajdata in Ermana iz Gaja. Prvemu, da mu ne bo vsak teden po trikrat žena ušla k svojim staršem; drugemu pa, da ne bo preveliko metel nad njo polomil. Ob času poroke teh dveh Čukov je bilo hvale in slavja za celi svet; zdaj imaš pa hudiča na katoliški podlagi, ker »prazna hvala se le po tleh valja.« Starši Skoporc pa vedno z jokom pravijo, da jim je žal, da so se dali nafarbati klerikalnim zvijačam in dali svojo hčer v roke takim brezvestnežem.

d **Kal pri Št. Janžu.** »Domoljub« zelo hvali Bajca in ključarja Finka in Zupana, da so le ti prenovili kalsko cerkev. Vprašamo pa: **Kdo pa je pripravil denar za delo**, s katerim se sedaj baha naš fajmošter? — Župnik pa Jereb in Nemanjič sta vestno čuvala denar, s katerim bi se popravila cerkev. Zdad pa je Ljudvik popravil cerkev in napravil še dolg. Vprašanje je, koliko bodo župnik in ključarja sami k temu prispevali. S tem, da se je cerkev olepšala, ima Bajec namen jo pripraviti do sloveče božje poti, kakor se je v pridigi izrazil. Reklama nikjer ne škoduje, pa tudi tukaj menda ne bo škodovala. Kdor zna, pa zna, samo da nese. — Luka Fink je imel z Leskovčani neko debato, v kateri se je sklenilo, da se mora pri prvi občinski seji skleniti, da bodo gostilne med službo božjo zaprte; na Kalu se je pa ob žegnanju, ko je župnik Bajec dovolil na svojo odgovornost — sedaj se mu že hlače tresejo — točilo pivo med celo sv. mašo v starem farovžu. Ali se ne pravi to samega sebe po ustih tepsti?!

d **Št. Janž.** Župniku Bajcu ni dala žilica drugače miru, da je moral cerkveni zid na dražbi prodati. Nemanjič je podrl krasne jagnedi, Bajec cerkveni zid in mežnarjev hlev; še en par župnikov, eden podere zvonik in zvonove zabaranta, drugi pa cerkev, mi pa farovž, pa bo vsega konec. Bajec, le tako naprej, pa bo kmalu »plava pola« tukaj. Zakaj si pa šel v Ljubljano — pa menda ne k škofu črnega bika zajfat? Le verjemi, da mi vemo, da ni vse tako, kakor ti raz prižnice kvasiš. Kaj misliš, da smo mi zaradi tebe tukaj? Ne! Ampak ti radi nas. Veš Ludvik! Al' liberalni »pastirčki« imajo »korobače«, pred katerimi baš šel kot pujski ped Hrvatom. **Kristus ni pijančeval po gostilnah do jutra drugega dne**, in mati ga ni hodila v gostilne iskat, kakor to dela tvoja mati, na katere lepo prigovarjanje, »pojdi domov«, se zadiraš nad njo, kakor pariški apaš. Ljudvik! Ali se še spominjaš, da si v noči od 27. na 28. junija ostal v Krmelju do pol 2. popolnoči, kjer si keglal in pil, da si se komaj pokonci držal? — **Takega Kristusovega namestnika, reši nas Gospod!**

d **Št. Janž.** Na sv. Petra in Pavla zvečer so se v Koluderju pri Št. Janžu stepili čuki s fanti, ki se od čukarskega kalibra le malo razločujejo. Pri tem pretepu so baje

rabili: gnojne vile, kopače za gnoj, podajače, konjske vage itd. Telesne poškodbe niso ravno majhne in kakor se sliši, ima eden udrtu lobanjo, drugi ima zatekle ustnice kot bi klobase gor privezal, tretji ima uho natrgano, četrti ne more z roko nič gibati itd. Kmalu po tem tepežu pa prikobaca Hribčev ata iz farovža kot kanon nadelan božje kapljice domov, in ko vidi pretepena svoja dva sina, vzame puško in gre ven, rekoč: »Jaz bom pa vse postrelil!« Radovedni smo, kdo bode zopet sedaj kriv, ker »Domoljub« vselej obdloži Sokole; če le kak čuk ne more prav na stran, že so Sokoli krivi, akoravno se jim ne more nič dokazati. Župnik Bajec! Dajte malo bolj paziti na vašo čukarijo, da bode bolj izobrazbi odgovarjala, saj imate menda zato izobraževalno društvo, da se ne bo pretepevala in posluževala ostudnih laških kletvin, kakoršnih se je posluževal katoliškega štebra sin na kalskem žegnanju, in pa, da ne bodo Marijine device preveč v gostilnah popivale in ponoči s fanti po lužah se valile, kakor se je pripetilo neki leskovški Marijini devici. Kajneda, gospod župnik, to je vse božja volja?

d **Versko - nravna vzgoja. S Ceste pri Dobropoljah.** Odkar smo prišli v Dobropoljah tako daleč, da celo kaplan Andrejček poje pod okni ponoči podoknice Marinaricam, pravijo nekateri, da tudi znani Francki, ko ima ona tako hudo privlačno moč, izvemo vsaki dan kaj novega. In tudi dne 17. junija, to je v petek zvečer, je že vsem znani videmski Kerže zopet obiskal Francko; pa revež se je bi ta večer ujel v past. Dvajsetletni sin znani Bertovka je že dalje časa težko prenašal sramoto svoje matere in Keržeta, in ker se njegov oče ni upal proti svojemu tekmeču nastopiti, sklenil je to storiti sin. Isti večer je naprosil 15 fantov, da so stražili njegovo hišo, fant pa je šel spat, da je tako svoji materi zmešal sum. Kot po brezžičnem brzojavu je bil Kerže takoj poklican, da naj pride, nje mož je namreč moral biti vedno v veliki sobi, ona pa v drugem koncu v stibelcu. Kerže pride in smuk notri skozi okno k Francki, toda tokrat je bil že v pasti. Straža je poklicala sina, in ta je šel klicat mater, da naj odpre sobo, toda mati tega ni hotela na noben način in šele, ko je sin zagrozil, da bo vrata s silo odprl, sta se prestrašila in Kerže skoči skozi okno, da bi ušel, ali v istem hipu ga je že držala trda pest in rad ali nerad, moral se je udati. Ko pa Francka skozi okno vidi, da je ujet nje ljubček, plane ven med fante, oklene se Keržeta za vrat in upije: »Pustite ga, mene dajte raje ubiti; jaz brez njega ne živim.« Vsakdo si pri tem lahko misli čuden in nenavaden prizor, na eni strani nje zakonski mož, na drugi nje 20-letni sin, v sredi pa ima objetega svojega ljubčka Keržeta. Držala se ga je tako krčevito, da fantje niso mogli nju razdeliti. Ko se je Kerže na vprašanje izrazil, da je prišel po denar, zato so prinesli ključ od

kašče, da Keržeta do dneva notri zapro, da se podnevu pregleda, ali je res, da je njega zraven ljubezni vlekel k materi tudi denar. Ker se ga je pa Francka z rokami in nogami tako trdno oklenila, ni bilo mogoče drugače, kot da sta šla skupaj v kaščo, sin je kaščo vpričo očeta zaprl in stražili so celo noč. Sin pa je med tem časom mater vedno izpraševal pri zaprtih vratih, ako se ji je ljubezen že kaj ohladila, ako bi se mogla rešiti, bi njo kot mater ven izpustil. Kržeta pa je izpraševal, koliko je denarja materinega zapravil, in kje je 1200 goldinarjev matere verščine, katero sta v par letih skupaj zapravila. Končno se je vendar mati toliko ohladila, da je prej toliko vroča ljubezen nehala in je prosila, da jo spuste ven. Ali pri odpiranju vrat je pa vedno pazila, kako da bi tudi ljubček ušel. Toda ni se ji posrečilo. Krže je moral nekoliko časa do dneva še sam ostati v pasti; v tem času pa se je nabralo iz radovednosti okoli skoro polovica vaških ljudi in so ugibali, kaj da bo iz tega prišlo, ugibali so to in ono, kako bi tega tička odpravili, da bi več ne prišel. Neki glas se oglašil, najlaglje ga odpravite, ako mu rep odsekate, jaz sem enkrat slišal, da, ako mačku odsekajo rep, da v tisto hišo več ne pride, skušajte, mogoče to tudi tukaj pomaga. Repa mu sicer niso odsekali, tudi najmanjše škode mu niso napravili, ker je Francka ves čas prosila zanj, pustite ga v miru, saj ima dušo, rajši mene ubite... Kdo pa je ta Krže? To je tista klerikalna dušica, prva opora kaplana Orehka; on je pri vsaki volitvi najhujši klerikalni agitator, on se javno baha pred drugimi in pravi: ali nisi neumen, da nisi pr naš strank, poglej mene, kako je meni luštno, jih imam lahko kolikor hočem, magari pet, pa me kaplan imajo vedno radi; ako si pri naši stranki, **živiš kakor se ti poljubi in nobeden duhovnik te ne bo svaril**, ako si pa pri napredni stranki, si lahko najbolj pošten in vseeno te bodo obrekovali, saj veš, da duhovnikom je vse verjeto, tudi če lažejo. Pred kratkim je bil v neki gostilni s svojo ljubico in je nagovarjal gostilničarja, da naj stopi v klerikalno stranko, da je res bolje pri naši stranki, vidiš lahko pri meni, delam žiher kar hočem, in kaplan Orehek me ima najrajši v fari, in ako boš z nami, te bomo večkrat obiskali. Napredni gostilničar je pa njemu, jako kratko, odgovoril: Pojdi ti in tvoja stranka, za take ljudi jaz nimam prostora, ker pri takih ni na varnem moja žena, ali bom jaz vas moral vedno na očeh ineti. Raje vidim, da takih ljudi nobeden ne pride v mojo gostilno. Žal, da je pri nas v Dobropoljah res tako, da se ne gleda nič več na poštenost, pač pa da se dela vse bolj po farizejsko. Vas Cesta je tista vas, kamor je tudi že žegnani Andrejček zahajal pet podoknice češkim dekletam, in morda za to sta s Kržetom v taki ljubezni, kjer sta imela pota skupaj, in zato ni čudo, zakaj da ni Krže nič od kaplana posvarjen, ker vrana vrani

ne izključuje oči. Iz tega torej lahko vidite, kakšne nedolžne dušice ima kaplan Orehek na svoji strani: same zavedne katoliške može. Cela vas Cesta ve, da se dela javno pohujšanje, ali on molči, celo milodare je njemu Francka že nabrala in v dvorani ima tudi sedež, da jo g. Orehek postavi za zgled drugim. Žegnani Andrejček, ali misliš, **da smo prišli res že tako daleč, da nič ne vidimo?** Povej Kržetu, da se ne bo bahal s tvojo naklonjenostjo, in tudi premisli, ali si ti kaj boljši, ako njemu čez prste gledaš, da ga imaš najraje. **Ako mi beremo »Slovenski Dom«, je smrtni greh, praviš, da ne daš odveze; ali je to večji greh, kakor pa, če se leta in leta prešestuje, in to skoro javno, da ve v fari vsak otrok?** Premisli Andrejček, kam bode prišlo, ako je tvojim ljudem vse dovoljeno? Zagovarjaš na vse strani, da le kima za teboj. Ako ti pa enkrat pove resnico v obraz, tisti pa ni pri tebi več človek. Ko je šel nekoč s svojo ljubo v gostilno v posebno sobo ta Krže, bil je gostilničar takoj od poslanca Jakliča posvarjen, da takih ljudi ne sme on imeti notri. Ali zdaj pa, ko hodita v zadrugo, ni nič pohujšanja? — **Jaklič sam večkrat vidi**, pa sedaj je dobro, da le pride groš v **klerikalni žep**. Tako je povsod, da tem ljudem le nekaj nese, lahko se potem dela kar hoče, je brez vsega greha in se ne gleda nič, samo da služi njihovemu namenu, pa je dobro. Za **takole »vero«** se mi kmetje prav lepo zahvalimo. Če bodo duhovniki samo politiko uganjali, prešestnike kot »katoliške« može podpirali, vero pa zanemarjali, si bomo morali začeti kmetje Sveto Pismo sami razlagati, kot so že naši predniki delali pred 300 leti v Trubarjevih časih. Vera pač po farjih gor, po farjih dol. **Opazovalec.**

d Iz Dobropolj. Kakor že par let, tako je moral Jaklič tudi letos izgovarjati propad svoje posojilnice. Iskal je v poročilu o poslovanju raznih vzrokov: slaba letina, propad Glavne posojilnice v Ljubljani in končno so vzrok nje nazadovanju domači hujškači. Da se Jaklič pri tem pobaha, to ni nič čudnega, mi Dobropoljci smo temu že privajeni in se nam nič čudno ne zdi, da se Jaklič baha, kjer smo to že večkrat skusili v Dobropoljah. Ljudje, kateri so častihlepni in bi radi nosili čast in pri tem tudi velike potrebe, tako naj si bode že kmet ali trgovec ali pa gospod na pol v fraku, taki ljudje se navadno takrat, ko jim gre najbolj slabo, najbolj nobel drže in bahajo, da imajo. Akoravno dobro vedo, da nič nimajo, vendar hočejo s svojim nastopom ljudi varati, da bi ljudje mislili, da so premožni, ker se tako nobel drže. Takih mož se nahaja povsod dosti in tudi v Dobropoljah je nekoč en gospod kar naravnost povedal, ko ga je priprost kmet vprašal: »kaj pa vi mislite! Dobro veste, da nimate, da bi se držali tako nobel, pa tega nočete pripoznati.« »Ljubček moj,« je bil odgovor, »ako bi pa moji dolžniki to vedeli, kako jaz slabo stojim, izpodneso mi

takoj to moje premoženje in jaz pridem pod kap; vem sicer, da pride to prej ali poznej, ali kar je slabega, je boljše da se odriva.« Tako je tudi s posojilnico Jakličevo. V poročilu pove, da je le par oseb dvignilo denar iz škodoželjnosti ter da je posojilnica vedno lahko izplačevala; to pa vemo mi, da ni res, Jaklič, ali se več ne spominjaš, kolikokrat si povesel oči, ko so stranke zahtevale denar, in tudi male zneske dvakrat, to je bilo skoro vsak uradni dan. Ali misliš, Jaklič, da smo tako neumni, da bomo verjeli tvojemu poročilu, ko smo skušali sami in smo po svoj denar prišli **po dvakrat, trikrat in tudi petkrat, predno smo ga dobili.** Več kot stokrat si slišal v obraz pikre besede, kakšna posojilnica pa je to, kjer še svojega denarja ne moremo dobiti! Jaklič noče vedeti vzroka, zakaj gre navzdol s posojilnico. A zakaj neče vedeti? Ker je pred vsem kriv on sam. Nekateri ljudje so taki, ki da le blago in denar vidijo, pa mislijo, da je njihovo. Ko je bila posojilnica v najboljšem razvitku, mislil si je, sedaj sem pa dober, vodo sem že napeljal tako, da bo tekla, kakor bom jaz hotel. Ali varal se je, začel je razmetavati denar, kakor bi bil njegov, deliti podpore, komur je hotel; odbora še vprašal ni. Tako je plačal tudi iste načrte za vodovod, katere je bil on naročil v zvezi s Štihom. Jaklič sam je v svojem tisknem napadu dne 7. junija leta 1911 na Puclja sam priznal, da je posojilnica plačala **4000 kron**, kar pa ni res, ker posojilnica ni nič plačala, **za to vsaj ne ve nobeden tedanjih odbornikov.** Torej je plačal Jaklič sam, denar pa vzel brez dovoljenja odbora v posojilnici. Ako to ni res, pozivljamo Jakliča, da pove **dan, kateri odbor in v kateri seji se je njemu dovolilo vzeti kar 4000 kron.** S to svoto je Jaklič Dobropoljem najbolj oči odprl. Začeli so stikati glave, kako pa sme kar tako jemati denar, ako vzame kar naenkrat 4000 K lahko brez dovoljenja, ravno tako lahko gre tudi 40.000 K, in kaj enkrat? Pride lahko grozen polom. In ljudje so začeli denar skrivoma natihoma nositi ven. Jaklič se sicer baha, kakor bi bilo vse v najboljšem redu. Mi Dobropoljci tudi njegovim računom nič ne verujemo, mi sami vemo, koliko jih je odstopilo, koliko se je dvignilo, in tudi še, koliko se še **ni moglo dvigniti, ko ni drobiža.** Čakajo še knjižice rešitve Mestne hranilnice, in tudi to vemo, koliko jih je še, ko bodo še svoj denar dvignili. Kdo pa je prišel tako daleč, da bo svoj denar nakladal takim ljudem, da bi bil v nevarnosti in potem jim pa s tem dal pa še bič v roke, da bi laglje tepel, kdor se mu ustavi? Ali smo Dobropoljci za to rojeni, da bomo morali pred znanim tujcem cestarjem poklekovati? Ali je posojilnica samo za Klavsa in Jakliča? Klavs ima kot tajnik plače letno 1080 K, in to samo za dva pol dneva v tednu. Torej za en cel dan v tednu, in to vzame izslužen cestar, seveda Jakličev sorodnik. Jaklič naj se le baha

naprej, mi bomo pa svoje napravili. Izkušnja nas uči, da mora tako delati, da se dobro počuti, drugače bo pa še slabši. Rodovina njegova je že navajena baharije. Ako bi se Jakličev stric ne bil dobro držal nobel in bahato, ko je imel živinsko kupčijo, ko se je vozil kot grof, ako bi se ne bil bahal, bi njemu Suhokranjčani ne bili dali toliko parov volov, in brez vsega denarja. Ponujali so jih: o gaspad, še mi je nute, še mi je dajte potipat,« in res potipal jih je Jaklič, in tudi vzel brez denarja. Kmalu za tem so se pa potipali Suhokranjčani sami sebe, in sicer za svoje butice so se tipali, da so dali vole brez vsega denarja. Marsikatero oko se je takrat porosilo, nekatera bridka beseda je padla od žensk na može, da so dali požreti kar cele vole, tudi marsikatera hoča je bila prodana, ker pred 35. do 40. leti je bilo hudo za denar, in ko bi zdaj Suhokranjčani si isto vzeli v spomin, bi poslanec Jaklič grevengo molil. Ko pride tja po več letih, pa se stvar pozabi in Jaklič si tudi prizadeva, da bi menda kaj ta dolg poravnal, zato se poteguje za vodovod v Suho Krajino. Pravi, ker jim je stric toliko volov, to je mesa, odpeljal, jim bom jaz vodo vrnil. Pa Suhokranjčani, pazite, da ne bo za vodo za odškodnino vzel pa kruh. Varujte se, da za mesom ne gre še kruh, in da vam ne ostane sama voda. Pri vsem svojem bahanju pa Jaklič vendar pokaže strahopetnost. Letos ga je prav močno skrbel občni zbor posojilnice in zadruga. Bal se je on, da bi ne nastopili nasprotniki na občnem zboru, zato je bilo treba nekaj častilakomnikov pridobiti, da bi ob času gotovo prišli na ukazano mesto. Dve vasi ima Jaklič v Dobropolju, ko sta še zmožni nekaterih takih mož, da za kos pečenke in kozarec vina svojo čast prodajo. Seveda, le nekaj je takih, in Jaklič vse dobro pozna. To sta Cesta in Zagorica. Dne 2. junija, to je bilo v nedeljo, je sklical nekaj teh svojih lačnih in žejnih možakov iz Ceste v gostilno k Zalarju v Predstrugo, da bi jih navdušil za novo delo. In res so prišli sami taki, ki se jim kos kruha in kozarec vina jako dopade. Dal jim je Jaklič obilo za pijačo in tudi kruha jim je kupil, seveda so bili ti možje strašno zadovoljni, ne vedo pa, da jim Jaklič da kruh za to, da on pečenko lahko je. Pa saj bi bil Jaklič tem možem tudi salame rad kupil, pa gosp. Kavčič takim kimavcem ni privoščil in je ni hotel prodati. Rekel je, da za take kimavce bo zadosti kruh in vino. Tudi za tri krone cigar jim je kupil. — Jaklič se je srečnega štel, da se mu je vse po sreči izšlo in upal je, da bo občni zbor iztekel gladko. Pa glej smolo! Ko je dne 3. junija na občnem zboru stavil predlog on sam, da naj bi ostal celi stari odbor, je zašumelo po zadružni sobi: »V odbor morajo priti priti posestniki, penzionistov ne maramo,« in začeli so se odpovedovati odboru najboljši možje: kot župan Zevnik, Adamič iz Kompolj, Hren iz Podgore in drugi, rekoč, mi nočemo biti odborniki,

ako bodo vodili posojilnico tujci: Štrukelj, Klavs, gremo pa mi proč. Klavse in Štruklje ven, ali gremo pa mi! Jaklič je za mizo skoro od žalosti omedlel. Izgubil je pogum, ni vedel, kaj bi naredil, ker je videl, da gre njegova pot rakovo. Skušal je na vsak način pomiriti in pridobiti nekaj mož, ali zastonj, možje so šli ven in rekli: »le naj Jaklič sam ploh vleče, mi zaradi Jakliča nočemo priti ob svoje premoženje. Kdor je pa toliko neumen, da še sedaj ni spoznal te može, naj pa le še kima, enkrat bo že tudi vsak prišel do spoznanja, pazi naj vsakdo, da ne bo prepozno.« Tako nesrečno se je končal zopet letos občni zbor. Prejšnje leto bi bili vsi radi v odboru, sedaj pa, ko vidijo, kako gre posojilnica rakovo pot, da bo kmalu lahko prišel čas, da bo srečen, kdor ni nič prizadet s posojilnico, posebno v odboru. Zato se nobeden že ne upa stopiti v odbor. Seveda bo Jaklič sedaj kar imenoval odbor, to vemo dobro, da bi prikrit svojo blamažo vsaj na zunaj, ali to mu ne bo nič pomagalo. Ker to ve zdaj že vsak Dobropoljčan, da dobropoljska posojilnica ne more dolgo živeti ter da ji bodo kmalu zapeli smrtno pesem. Sedaj pa tudi vi vsi Dobropoljci, kateri dosedaj še niste spregledali resnice, spregledate jo lahko sedaj. Sedaj vidite, koliko mož je že zapustilo proste volje posojilnico. Rajši so pustili čast, kakor pa podpirali nevarno igro z denarjem, ker vidijo, da se pri posojilnici ne dela natančno trgovsko, da se meče denar proč, kakor pesek. Dobropoljci, pojdite pogledat v Višnjo goro. Tam vodi posojilnico gospod župnik, izvežban, učen gospod, in vodi jo brezplačno. Posojilnica tam lahko dobro stoji. In pri nas? Pri nas jo vodi pa izučen cestar, tujec Klavs. Kakor veste, on je znal cesto nasipati, od tam je šel v posojilnico in ima mesečno 90 kron, kakor se večkrat sliši, so baje pomote na dnevnem redu. Ali zasluži potem to plačo, Dobropoljčani, ali ni to nevarna igra, da se lahko celo faro zaigra? Jaklič dobi mesečno 60 kron, to je 720 kron letno; zato, da včasih enkrat ali dvakrat na mesec pogleda prostore. Dobropoljci, ali ste samo za to ustanovili posojilnico, da boste nazadnje vsi dolžni, da boste delali vsi za Klavs in Jakliča? Poglejte, kako se dobro imata, lepe hiše in vsa poslopja, in to z vašimi žulji. Premislite to malo in potem se vam ne bo čudno zdelo, zakaj beže skušeni možje iz posojilnice. Ti možje nič ne marajo, ako jih zato Jaklič imenuje liberalce; do sedaj so bili najboljši in tudi bodo, akoprav niso po volji Jakliča. Dobropoljci, bodite previdni in tudi vi ostali bežite, dokler je še čas, in bežite vedno od takega, kateri vam z eno roko kaže deteljo, z drugo vas pa že za vrat grabi.

Opazovalec.

Razširjajte od hiše do hiše „Slov. Dom“.

o Gorenjske novice o

g Iz Češnjic pri Brdu. Kako težko je življenje v pustem hribovju; človek je zapuščen od vseh izobražencev, ne vidiš drugega, kakor semtertja na polju pridnega kmeta, kateri se muči ter skrbno obdeluje svojo zemljo, ako hoče, da reši sebe in svojo družino propada. Stokrat bi preklel prvega kmeta Adama, če bi kaj pomagalo; saj ravno on je kmetom napravil srečo in vso božjo ugodnost blagoslova rasti. Kako bi bilo za nas kmete prijetno, ako ne bi bilo treba nič polja obdelovati in nič gnojiti, vsega bi bilo samoodsebe dovolj! Gotovo pa je, da bi bile farovške in mežnijske žitnice najbolj obložene, saj vendar je župnik in mežnar najdopadljivejše bitje Vsemogočnemu. (Vsaj štejejo se tako!) Ah, Adam, zakaj si ti to napravil, — da te je Stvarnik moral odsloviti z besedami: »V potu svojega obraza si boš kruh služil!« Kako zložno in lahko bi bilo življenje na svetu, vsi bi imeli vsega dovolj, in nobeden ne bi želja raztezal po posvetnem blagu ali bogastvu. Nobeden ne bi nobenega izkoriščal, saj bi vendar bilo vsega dovolj! Pa tudi naš župnik Perko ne bi zidal nepotrebne vile v »Grabnu«, ne bi izrabil farnega apna, ne bi izkoriščal kmetov s tlako i. t. d. Tudi jeze in samovlasti ne bi bilo, tako ne bi naš Perko v eni roki kelih, v drugi male dečke izpred altarja v zakrstijo vlačil ter jih tam v mašniškem plašču klofotal — to je najbrže vse za to, ker ni dovolj pokorščine, kaj Pavle? Tlake nočejo vsi opravljati; a to boli. — In ti Adam, ako ne bi bil ti tak, bi bilo vse drugače, in naš župnik Perko ne bi svojih vdanil posestnikov z grabljami pretepal, niti pojal okoli istega farovža, katerega so naši očetje sezidali in katerega smo ti mi revni, žuljavi kmetje lansko leto res — **v potu svojega žepa in obraza popolnoma prenovili.**

Česenjčan.

g Iz Moravske doline. V moravški okolici je neko »kmečko društvo ali zveza«, ki je pravzaprav farovško društvo, ker imajo pri tem društvu komando kaplani in župniki. To »farovško društvo« je letos že drugič dr. Kreka povabilo na Limbarsko goro, da je delal romarjem kratek čas s svojimi klobasarijami. Romarji so hodili dosedaj na Limbarsko goro **častiti in se priporočati sv. Valentinu**, no, dve leti so pa imeli še zraven politično zabavo, ki jim jo je preskrbel dr. Krek in celo farovško društvo. Še enega harmonikarja je manjkalo, ki bi bil potem še nekaj okroglih naredil, da bi se veselili romarji in romarice še malo zasukali na Limbarski gori. — Kaj bo k temu rekel v. Valentin, mi ne vemo, ampak če bo duhovščina tako **božja pota** zlorabljala za politiko, se bodo resnično verni ljudje začeli izogibati takih božjih potov, kjer bodo razni Kreki klobasali o politiki. Krek je govoril tudi o ža-

bah, ki so baje v tistih občinah, kjer so klerikalci pogoreli, pred vsem v Krašnji, Lukovci in na Prevojah, oziroma v Št. Vidu. Mi se čudimo, da si upa dr. Krek **pošteno kmečke može**, ki so bili izvoljeni v občinske odbore, **zmerjati z žabami**. Še bolj pa se čudimo tistim klerikalnim kmetom, ki take **zabavljice proti kmetom odobravajo**. Seveda dr. Krek si upa takim kmetom, ki mu vse verjamejo, govoriti največje budalosti. Tiste klerikalne kmete je pa obžalovati, da še vedno nosijo plohe na očeh. Sicer pa vemo, zakaj je Krek na žabe tako hud. Zato, ker mu iz vsake luže vpijejo: Krrrek, laže, laže, Krek, laže, laže. In če se dr. Krek še bolj peni in jezi, žabe bodo vedno to trdile. Le škoda, da tudi klerikalni kmetje še tega ne vedo, kar že žabe po lužah vpijejo: Krrrek laže, laže. Žabe tedaj vedo, kmetje bodo pa takrat izvedeli, ko bodo **krvavo plačevali** Krekove in druge klerikalne komedije.

o Notranjske novice o

n Dol. Logatec. Deželna vlada je razveljavila I. razred občinskega odbora, ki je bil izvoljen dne 17. marca t. l. Nova volitev bo v ponedeljek, dne 8. julija od 10. do 12. dopoldne. Možje, zdramite se vendar in združite v ponedeljek svoje glasove za naše kandidate, ki so, gg.: **Ivan Sicherl, Josip Smole, Franc Korenčan, Anton de Gleria, Jakob Verbič in Mihevc Anton (Lovrec)** — namestniki pa gg.: **Josip Tolazzi, Matevž Gorjanc in Vencel Drabek**. Ti kandidati jamčijo gotovo vsakomur, da bo v občinskem odboru zdrava in trdna opozicija med nad vse nezmožnimi zastopniki dične S. L. S. Torej pogumno na delo!

n Logatec. Moška podružnica družbe sv. Cirila in Metoda v Logatecu priredi v proslavo svoje petindvajsetletnice veliko vrtno veselico dne 4. avgusta na vrtu hotela »Kramar« v Dol. Logatecu. Cenjena društva v okolici prosimo, da blagovolijo ta dan upoštevati. Natančnejše podrobnosti pridejo pravočasno, za danes le toliko, da so priprave v polnem teku in v rokah moža, ki nam jamči za bogat spored in prijetno zabavo.

n Tamburaško dramatično društvo »Sovič« v Postojni je burko »Moč uniforme«, ki se je imela uprizoriti na 7. julija, vsled nepričakovanih ovir preložilo na nedoločen čas.

n Iz Postojne. Velika veselica, ki jo priredi društvo Sokolski dom v Postojni dne 14. julija, obeta biti ena najlepših in najživahnejših kar jih je bilo letos v Postojni. Vse priprave so v polnem tiru. Postojnski orkester se pridno vadi, da bo občinstvo iznenadil s samimi lepimi novimi točkami. Orkester bo pomnožen s člani mestne godbe. Tudi keglja ni strelja se dovoljno. Dosedaj je podrl najboljši kegljač 19 kegllov v treh lučajih, najboljši strelec pa ima v petih streljih 29 točk. Boj za prvo darilo bo, kakor pri keglanju, tako pri stre-

ljanju, zelo hud. Srečolov ima že do sedaj veliko in lepih dobitkov. Pijača in jestvine, ki bodo take, da se ne bo treba bati, da bi si kdo pokvaril želedec, se bodo prodajale po navadnih cenah. Odiralo se ne bo na tej veselici. Veselični prostor bo izpremenjen v pravi raj in bo razsvetljen s čarobno električno razsvetljavo. Udeleženci pa bodo imeli sedaj tudi najlepšo priliko si ogledati svetovno znano Postojnsko jamo. Slavna jamska uprava je dovolila udeležencem te veselice znižano vstopnino v jamo. Vstopnina v jamo bo za udeležence 1 K, ceneje torej kot v Binkoštih. Opozarjamo na to družbo, ki nameravajo skupno napraviti izlet v Postojno.

n Glas iz Gradišča pri Vipavi. Na odgovor dopisa »Lažiljuba« št. 25 — ki vemo, da ga ni pisal noben delaven človek, temveč gotovo kak izpriden študent, ki živi iz kmečkih žuljev, ali kak črnosuknež — prvič konstatiramo, da je to laž, da so naprednjaki agitirali v občinsko volitev prejšnji večer do ene po polnoči. Nasprotno pa, da so klerikalci od prve volitve, dne 2. septembra 1911, na vse mogoče načine agitirali, prvič s posojilnico, ki ima toliko denarja vedno za agitacijo na razpolago, da je pod pričami povedano, da so obljubili enemu posestniku vso travo pokositi, če gre na njih stranko volit, kar bi gotovo stalo sto kron; zopet drugi se je smejal, da je dobil pet kron dnine, samo da njih stranko voli! — Volili so večina pohlevnih in iz srca vdanih mož svojemu očetu Prhavcu Mirketu. V odbor sta prišla tudi oba brata Andlovca, ki jima tudi ni mar za dekanovo in ne za kaplanovo mašo. To pa vemo po tem: ker na Sv. Telo sta oba od zjutraj do poldne agitirala, in to tudi za sebe, s tem, da se v gozdu nikake krivice ne gode. Poglejmo malo naprej! Nekdo, ki ne zna drugega posla kakor »bijo pram« v gozdu, je pretel svojemu očetu, da ga ubije, če voli napredno stranko. Hvalijo se, da je Gradišče odločilo, in v resnici so dobili na Gradišču pet odborikov slovečega napredka; eden je že študiral več mesecev lemenat v ljubljanski kaznilnici, dva sta sedaj v preiskavi radi hudodelstva in nočnega napada, in zopet mislita študirat lemenat; četrti, visoko sloveči France, je jako priljubljen Gradišanom radi usluge, ki je pod svojim nadzorstvom napravil napajališče (ali kal) v skupnem pašniku za Grmado, ki je stalo okroglo 2300 kron, ki ni bilo nikoli polno in v dveh letih postalo popolnoma suho, da se sedaj pravi tam »pri suhem kalu«. Častno bi bilo, napraviti kak spomenik z napisom: »čestitamo razumenemu možu, ki nam je napravil tak vodnjak.« Spomenik je tudi na občinskih bregeh, in to je jama, ker se je gramoz prodal in so kronce prispevale dotičnemu kalu. Peti je Česen, ki jim prav vgaja njegov duh v odboru. Pa še malo potrpljenja, dragi bralec, o sadovih dekanovega shoda na Gradišču. So se prav lepo obnesli; nekemu revežu so nje-

govni pristaši ponoči vdrli v klet ter mu vino spili; pred kratkem so pa Kuštovo hišo telovajsko napadli. Samo da so njegovi pristaši; to pa že vemo, da je najslabši človek svetnik, samo da v njihov rog trobi, se ne ozira na nobeno pregreho. In ako ne mirujete, imamo še dovolj gradiva, ki vam ne bo všeč!

Pristaši napredne stranke.

Ostali slovenski kraji

o V Sežani je stopil v pokoj č. gosp. župnik Josip Omers. Služboval je v Sežani v splošno zadovoljnost skoro 20 let. Sežanci si **izbirajo, oziroma volijo sami svojega župnika.** Gori imenovanega gospoda so si izbrali, ne da bi ga poznali in uganili so jo. Takratni prosilec za to mesto je bil tudi neki Jakob Kocjan, domačin, za katerega je pa glasovalo le malo posestnikov. Velika večina je glasovala za nepoznanega Omersa, ki je takrat služboval v Dvorcu (Horte di Isola), nakar so se volilci opirali, je bila edina okolnost ta, da je bil pohvaljen za časa službovanja v Istri v nekem narodno - naprednem listu. In ker so Sežanci narodno - napredni, jim je ta notica zadostovala. Tu se vidi, **kako velik vpliv da imajo dobri časopisi.** — Sedaj so si izvolili za novega župnika gosp. Ivana Šifrerja, ki služi tudi v Istri. Ta gospod je služboval kot kaplan na Barki, v Lokvi, v Bazovici in drugod. Vendar ga vsi Sežanci ne poznajo. Upajo pa, da bo vreden naslednik vpokojenega Omersa, v kar bog pomoz! Nekega drugega gospoda niso hoteli, ker diši preveč po Kranjskem.

o V Trstu je bil inštaliran kanonikom dne 1. julija preč. gosp. Ivan Slavec, župnik - dekan in častni kanonik na Opčinah, o katerem je pred kratkim »Slovenski Dom« pohvalno in laskavo pisal. Kot njegov naslednik pride na Opčine tudi miren, koncilijanten in le svojemu poklicu živeči gosp. Andrej Zink iz Trsta. — Openci imajo v tem oziru res srečo.

o Na Opčinah je v nedeljo umrl, zadet od kapi 45letni ugledni in bogati trgovec, imetelj tvrde E. Weiss in drug. Imel je veliko trgovino v Trstu, katero je poznal vsak otrok. Dan pred smrtjo se je počutil malo slabega, a ni mislil, da bo tako resno. Kdor ga je poznal, se čudi nagli smrti še mladega moža.

Prosveta

Reformni srednješolski zavodi in naši odnošaji.

(D dalje.)

Še manj slovenske so **realke**; edina, zdaj že državna realka v **Idriji** je dvojezična, dočim je državna realka v **Ljubljani** nemška, le da je za Slovence slovenščina obvezen predmet in da se v nižjih dveh razredih poučuje tudi verouk za slovenske

učence v slovenskem jeziku. Državne realke v Mariboru, Celovcu, Gorici in Trstu so vseskož nemške. Italijanski realki v Trstu in Pulju ter nemške v Gradcu (dve državni in ena deželna) so za nas brez pomena, ker imajo neznatno število slovenskih učencev.

Realke na našem ozemlju je torej šest. Vseh slovenskih gimnazijcev je na Kranjskem: 1858 + 45, na Štajerskem: 581 + 9, na Koroškem: 99 + 1, na Primorskem: 587 + 10, skupaj 3125 + 65; realcev pa: na Kranjskem: 504 + 3, na Štajerskem: 8, na Koroškem: 8 in na Primorskem: 246 + 1, skupaj 766 + 4.

Če prištejemo k tem približno število slovenskih učencev z gimnazij v Gradcu, na Dunaju, na Sušaku, dobimo zaokroženo število **3200 gimnazijcev**, realcev pa k večjemu **780**; torej imamo razmerje 3200 proti 780 ali 100 gimnazijcev : 27 realcem, ali še bolj drastično: **na štiri gimnazijce pride dobro en realc.** Kolika razlika v primeri s številom gimnazijcev in realcev na Češkem in Moravskem, kjer velja vobče, posebno na čeških zavodih, razmerje 100 : 100, ali: kolikor gimnazijcev, toliko realcev.

Učni cilj **doseže več** slovenskih dijakov na **realki**, kakor na **gimnaziji**. Pojasnil za ta pojav bi imeli dovolj: v gimnazijo sili dandanes vse, tudi slabo nadarjeni dečki, sinovi iz delavskih slojev, ki se žal premalo, ali celo nič ne zanimajo za uspevanje svojih otrok, dočim je za realko, rekel bi, **več smotrene odločitve** iz krogov staršev, ki tvorijo vobče bolj situirane sloje. Nadalje ima gimnazija svojo tradicijo, predvsem kot pripravljavnica za duhovski in uradniški poklic. Tehnične stroke so pri nas še bolj izjeme (ekscelencije), ker nimamo ne obsežne industrije, ne velikih podjetij itd. — **Realska** matura do najnovejšega časa ni dajala možnosti za toliko izbiro različnih poklicev kakor gimnazij-ska. Šele od l. 1908. se more realc posvetiti tudi vseučiliškim, oziroma gimnazijcem tehničnim študijam, če zadostita zahtevam, ki so bile že prej omenjene.

Seveda se je tudi drugod, ne samo v naših krajih, kazalo to nesoglasje med frekvenco obojnih zavodov. Ti in še mnogi drugi momenti so bili merodajni, da je učna uprava stvarila nove srednješolske tipe, hoteč dati s tem naraščaju priliko, da že prej prilagodi svoje študije svoji nadarjenosti in svojim interesom in da mu je ob koncu teh srednješolskih študij odprtih **več poti** k raznim poklicem, posebno da mu je hkratu omogočen obisk **vsučilišča** ali **tehnik**.

Zato pa se je v drugih kronovinah, posebno na Češkem in Nižjem Avstrijskem, javnost hitro oprijela dane prilike, tako da štejemo sedaj po preteku treh let v državi že nad 50 reformnih zavodov, v veliki večini osemrazrednih realnih gimnazij; med temi se preosnavlja 34 humanističnih gimnazij in 4 realke v realne, oziroma reformne gimnazije. Samo na Solnograškem, v Dalmaciji in **na Kranjskem** še ni nobenega teh zavodov. Pač pa jih je nekaj v nam sosednjih deželah. V **Gradcu** se je preosnovala prejšnja II. državna gimnazija kar naredbenim potom v osemrazredmanistične gimnazije na istem zavodu že tri realne paralelke (zanimivo, da ni v teh **nobenega Slovenca**); **Beljak** ima osemrazredno realno gimnazijo; **Gorica** ima na nemški gimnaziji **italijanske** realne paralelke (doslej že dva razreda), dočim so slovenske vzporednice **humanistične**. Tu-

di Trst ima na nemški državni gimnaziji realne paralelke, celo Pulj ima realno gimnazijo (doslej s 5 razredi) in v Voloskem je ustanovila mestna občina svojo lastno realno gimnazijo, ki ima sedaj tri razrede.

(Konec prihodnjič.)

LISTEK.

Matizarjeve zgone in nezgone.

(Dalje.)

Neki mož je imel silno jezično babnico, ki ga je obljajala vselej, če je prišel le nekoliko pozneje domo vkot otroci iz šole. Ko pride nekoč precej pozno, razpne nad svojo posteljo dežnik — bila sta gosposka, ki sta imela vsak svoj špampet. Ona gleda, zija, ravno je mislila spet odpreti zatvornice svoje presekljive zgovornosti, ko vendar vpraša moža: »Kaj pa pomeni to?« »O, nič,« reče ta mirno, morebiti bo nevilhta!« Od takrat ni brusila več jezika, pa naj je prišel domov, kadar je hotel.

Drugi si je tudi znal dobro pomagati. Tudi njegova boljša polovica je vselej zijala, če je mislila, da je predolgo sama spala. Ta je pa vzel kos papirja in svinčnik, dal ženi in dejal: »Veš stara, nocoj imam silno slab spomin in si ne bom nič zapomnil, kar mi misliš povedati. Kar sem na papir zapiši, kar imaš na srcu, bom pa jutri pri kosilu prebral.« Babnica je odslej dala mir, in kadar je prišel zdaj mož domov, ga je objemala, da je bil ves masten.

Ko bi se jaz kedaj ženil, vzel bi ženo na obroke in sicer s pridržkom, da jo lahko dam nazaj, če zadnjega obroka ne odrajtam, katerega bi seveda nikoli ne odrajtam. Žena in pratika sta dobri samo za eno leto, potem nimata več veljave.«

»Tisti, ki najbolj zabavlja zakonu, se prvi obabi,« meni Topolovec.

»Spet eden!« zasmije se Matizar, »zakaj se pa ti ne oženiš v drugo, ko si se prve rešil? Vidiš, zato, ker si pameten in rad v miru živiš. Veš, kaj je vdovec? Vdovec je obsojenec, ki je svojo kazen prestal. Baba je ustvarjena iz moškega repa. Bog je Adama ustvaril najprej z repom zadaj, ko je pa videl, da mu nič ne pristoja, mu ga je odbil in naredil iz njega žensko. Zato ta tudi nič prida biti ne more. Kdor se ženi, mora imeti toliko poguma kot vojak, ki gre v boj, pa naprej ve, da bo ubit. Zakon je pekel, v katerega ne pripelje smrten greh, ampak zakrament, in če se pravi, da se zakoni pravzaprav sklapajo v nebesih, je s tem povedano, da je v zakonu treba prav nebeškega, angelškega potrpljenja, in zakon je zato svet, ker je v njem toliko mučenikov!«

»Toda prav do vseh žensk nimaš enakega sovraštva,« reče Topolovec, »tako-le kaka mlada punica bi ti gotovo dišala! Mogoče je pa tudi, kakor sem že rekel, da

se boš kdaj še prav hudimansko urezal.« Matizar se je prešerno zakrohotal.

»Ti misliš, da padem v kremplje kaki stari devici? No, potem se grem raje obesiti! Zaradi starih devic je prišel vesoljni potop, ker se jih bog ni mogel drugače iznebiti. Moški so že takrat gledali, da so grde babnice ostale same; v Noetovo ladjo so šli potem samo sparjeni otroci božji, stare device so pa potonile. Gorje tistemu, ki dobi staro devico za ženo! Nekdaj je bil mož, ki je tožil, kako je nesrečen, ker ima mlado ženo bolno. Kaj bo tvoja nesreča, je viknil prijatelj, jaz, jaz sem nesrečnik, ki imam staro ženo, pa zdravo! Vzel je staro devico v zakon!«

»Kje pa je meja med mlado in staro devico?« vpraša Topolovec.

»Na to je težko odgovoriti,« pravi Matizar, »ker skoraj vsaka stara devica hoče biti mlada. Ko je ženska stara trideset let, ostane najmanj deset let pri tej starosti, potem pa šteje vsaki dve leti za eno. Če ti reče, da jih ima nekaj čez trideset, ima gotovo že pet križev na hrbtu. Najbolj uganeš, koliko je ženska stara, če veš, kako vprašuje po moškem. Z dvajsetim letom vpraša: Kakšen je?, s tridesetim: Kaj je? in s štiridesetim: Kje je? Ko je ženska stara štirideset let, je stara devica po vseh človeških in božjih postavah in še tožiti te ne more, da si jo razžalil, če jo tako nazoveš.«

»Za advokata bi bil ti dober, Matizar,« pravi Topolovec, »škoda, da nisi naprej študiral.«

»Koliko mi je pa manjkalo do tega!« reče ponosno ta, »toda pešek bi bil potreboval še kakega pol mernika, a jih ni bilo od nikoder.«

»Potem si šel pa v Ameriko, ne?« vprašujejo kmetje.

»V Ameriki ste bili?« reče Sedmič.

»Bil, a samo na uro sem šel gledat tja,« posmeje se Matizar.

»Povej nam, povej, Matizar,« kaj si doživel po poti tja in tam!« pravi Topolovec, »menda se ti je pa precej imenitnega pripetilo.«

»Tiste prismodarije sem že povedal parkrat, ni jih vredno še enkrat kvasiti,« brani se Matizar.

Ker so ga silili v to pripovedovanje tudi drugi in celo Sedmič, ki mu je ugajal Matizarjev dovtip, vdal se je slednjič pasji trgovec in jel praviti pisane dogodke, ki so se mu pripetili.

II.

Matizar je pripovedoval tako - le:

Ko sem zdelal vse šole v naši deželi in sem se še na Dunaju klatil nekaj časa in z žalostjo otepal grenki kruh beraškega študenta, se mi je priskutilo to življenje. Ko sem prišel o Veliki noči domov se odahnil od dunajske lakote, sem ostal doma in se nisem več vrnil na Dunaj. Staršev nisem imel, ampak sem bil prepuščen čisto samemu sebi, zato mi je neko jutro, ko sem

bil na sprehodu lačen, da se je skozi mene videlo, padla v glavo misel, da bi šel po svetu. Slabše se mi ne bo godilo, kot se mi zdaj, sem dejal, stradati moram tu, in več me po poti tudi ne doleti, pa hajdi, povezal sem ponižno culico, si odrezal v gozdu popotno palico in šel v svet.

Romal sem seveda peš, ker denarja nisem imel prav nobenega. Če sem dobil kakega voznika, sem se mu vsedel na voz, če me ni doli odganjal, ponoči sem pa spal po hlevih in skednjih. Lahko rečem, da se mi je boljše godilo kot preje doma in na Dunaju, zato sem sklenil, da bom vedno romal po svetu.

Nekega dne jo sekam po cesti, na ktere eni strani je bilo močvirje, na drugi pa gozd. Doidem boljše opravljenega človeka. Pozdravim ga, ker je bil starejši od mene, in se spustim z njim v pogovor. Tožil sem mu, kakšen revež da sem, a onemu ni šla moja bolečina nič kaj k srcu, zdelo se mi je, da se je celo posmehoval.

Kar zagleda moj sopotovalec žabo ob cesti, grdo, zeleno žabo.

»Petdeset goldinarjev vam dam, če jo sneste,« pravi, »ker se vam tako slabo godi.«

Jaz sem v šoli, ko sem bil še frkolin dvanajstih let, hrustal kebre kot hruške, in če sem v ješprenju dobil mišji ali podganji rep, sem ga lepo obliznil in proč vrgel ter jedel naprej slastno jed. Zato me zdaj omenjena ponudba ni prav nič užalostila, ampak vjel sem žabo in jo spravil v želodec. Moj sopotovalec je debelo gledal, še bolj kot jaz, ko sem žabo jedel, potem mi pa stresoč roko odštel petdeset goldinarjev.

Uvidel sem, da mu je strašno žal za denar. Ker sem bil že takrat mehkega srca in ko sva zagledala kmalu nato spet žabo ob cesti, napravil sem mu ponudbo, kot on prej meni, namreč, da mu dam petdeset goldinarjev, če sne on žabo. Dedec se je res polakomnil denarja in jo snedel. Nerada je šla žaba navzdol, tlačil jo je kar s prstom, a spravil jo je vendar pod streho, jaz sem mu pa odrinil preje tako lahko prisluzeni petdesetak. Oba sva bila duševno in telesno pobita in nič več se nama ni ljubilo govoriti. Končno se ustavi oni in me vpraša:

»Zakaj sva pa jedla žabe?«

To vprašanje sem si tudi jaz zastavil in dognal, da se res ni izplačalo pogoltniti tako ostudno žival.

O svojem sopotniku sem pozneje izvedel, da je strašen skopuh. Pet let je bil že oženjen, a iz same skoposti ni hotel dati nobenemu otroku življenja! Gotovo bi bil snedel žabo tudi za petindvajset goldinarjev!

Ta dogodek mi je bil v pouk, da mora človek vedno gledati, kje ujame kakšen denar.

(Dalje prihodnjič.)

Zdravstvo.

* **Boj proti alkoholizmu.** Mehikanski predsednik Madero je odredil, da morajo biti gostilne zaprte že ob šestih zvečer. Ob nedeljah in praznikih pa v prihodnje sploh ne bodo smele biti več odprte.

* **Seznam pijancev.** Seznam pijancev je izum najnovejšega časa. V nekaterih kmečkih okrajih Nemčije se sporočajo imena znanih pijancev gostilničarjem in drugim obrtnikom, ki prodajajo alkoholizirane pijače, da jim ne prodajajo več alkohola. S tem je pijanec prisiljen piti vodo. Vendar se pa to postopanje ni povsod posrečilo, vsaj v Gottingu ne. Tam zdaj policija fotografira največje pijance. Seznam pijancev izhaja torej z ilustracijami in tak fotografiran pijanec ne more dobiti niti štampirke žganja. Toda pijanci so pa tudi iznajdljivi. Začeli so izpreminjati svojo zunanost. Razvila se bo torej zanimiva vojska. In gostilničarji v Gottingu bodo morali biti dobri opazovalci, da bodo spoznali svoje goste.

Izdajatelj in odgovorni urednik:
Valentin Kopitar.

Listnica uredništva.

Jelični vrh: Isto novico prejeli že za prejšnjo številko; priporočamo za bodoče.

Cerklje pri Kranju: Ker se dopisi pod naslovom pripisujejo gospodu Jožefu Jenku v Ljubljani, potrjujemo da on ni naš dopisnik, niti ni z njimi v kakoršnikoli zvez. — Uredništvo.

Zakonski mučeniki z Brezj: Recept zoper dolge jezike vam pove Matičar v nadaljevanju podlistka. Če ga poskusite, sporočite, s kakšnim uspehom. — Sploh je pa najboljši recept zoper to bolezen iz z o b r a z b a. Kdor se zna brigati zase, nima časa, da bi se vtikal v tuje zadeve. — Pozdravljeni!

Chicago Ct. Joliet III 1002. Za Belo Krajino smo vpeljali v »S.D.« poseben oddelek, da imajo Belokranjci lepo priložnost za dopisovanje. Ravnotako bi nam ugajali obširnejši dopisi o slovenskih razmerah iz Amerike, oglasite se torej še do stokrat. Na zdar!

Ker priobčuje Slovenski Ilustrovani Tednik slike

in opise o zanimivih dogodkih, znamenitih osebah itd. ter tudi povesti, humoreske, novice itd. bo gotovo vsakogar zanimal in zadovoljil.

»Slovenski Ilustrovani Tednik« priobčuje najznamenitejši roman iz jugoslovanske zgodovine »V burji in viharju«, ki ga novi naročniki lahko dobe še vsega. Ker bo z julijem t. l. začel priobčevati tudi roman »V službi kalifa«, bo torej prinašal dva zanimiva, jako privlačna romana.

Naročite si »Slov. Ilustrovani Tednik« ki stane četrtletno le 2 K, polletno pa 2 K

**Kdor svoj želodec ljubi,
ne pije drugega, kakor
želodčni likér**



Najboljši želodčni likér!

Sladki in grenki.

**Pristni „FLORIAN“ ne slabi in ne omami,
ampak daje moč in veselje do dela!**

Naslov za naročila: „FLORIAN“, Ljubljana.

Postavno varovano.

Tržne cene v Ljubljani

	Cena			
	od		do	
	K	h	K	h
1 kg govejega mesa I. vrste . . .	1	80	2	—
1 „ „ „ II. „ . . .	1	60	1	80
1 „ „ „ III. „ . . .	1	50	1	70
1 „ telečjega mesa . . .	1	68	1	90
1 „ prašičjega mesa (svežega) . . .	1	56	2	20
1 „ „ „ (prekajenega) . . .	1	90	2	20
1 „ koštrunovega mesa . . .	1	40	1	50
1 „ jagnjetovega mesa . . .	1	70	1	80
1 „ kozličevega mesa . . .	1	80	1	90
1 kg masla . . .	2	60	2	70
1 „ masla surovega . . .	2	40	2	60
1 „ masti prašičje . . .	2	10	2	12
1 „ slanine (špeha) sveže . . .	1	60	1	96
1 „ slanine prekajene . . .	1	90	2	—
1 „ sala . . .	1	90	1	96
1 „ surov. margarinkega masla . . .	—	—	0	—
1 „ kuhan. margarinkega masla . . .	2	10	2	20
1 jajce . . .	—	6	—	7
1 l mleka . . .	—	20	—	—
1 „ „ posnetega . . .	—	08	—	10
1 „ smetane sladke . . .	—	—	—	—
1 „ „ kisle . . .	—	80	0	90
1 kg medu . . .	1	20	1	40
1 „ čajnega surovega masla . . .	3	37	3	60
1 piščanec . . .	0	90	1	40
1 golob . . .	—	56	—	60
1 raca . . .	2	80	2	20
1 gos . . .	3	30	3	40
1 kapun . . .	0	—	0	—
1 puran . . .	0	—	0	—
100 kg pšenične moke št 0 . . .	36	30	—	—
100 „ „ „ „ 1 . . .	36	10	—	—
100 „ „ „ „ 2 . . .	35	80	—	—
100 „ „ „ „ 3 . . .	35	30	—	—
100 „ „ „ „ 4 . . .	34	40	—	—
100 „ „ „ „ 5 . . .	33	60	—	—
100 „ „ „ „ 6 . . .	33	—	—	—
100 „ „ „ „ 7 . . .	30	—	—	—
100 „ „ „ „ 8 . . .	20	50	—	—
100 „ koruzne moke . . .	26	50	—	—
100 „ ajdove moke . . . I. . . .	48	—	—	—
100 „ ajdove moke . . . II. . . .	45	—	—	—
100 „ ržene moke . . .	34	—	—	—
1 l fižola . . .	—	24	—	36
1 „ graha . . .	—	30	—	36
1 „ leče . . .	—	30	—	34
1 „ kaše . . .	—	24	—	26
1 „ ričeta . . .	—	20	—	22
100 kg pšenice . . .	23	50	—	—
100 „ rži . . .	22	—	—	—
100 „ ječmena . . .	20	—	—	—
100 „ ovs . . .	24	—	—	—
100 „ ajde . . .	23	—	—	—
100 „ prosa belega . . .	19	50	—	—
100 „ „ navadnega . . .	—	—	—	—
100 „ koruze . . .	21	—	—	—
100 „ činkvantina . . .	23	—	—	—
100 „ krompirja . . .	10	50	11	50

Lesni trg.
Cena trdemu lesu 9:50 do 10:—K.
Cena mehkeemu les 7:50 do 8:50 K.
Trg za seno slamo. in steljo.
Na trgu je bilo
voz sena 5 50 6 50
„ slamè 5 — 5 —
„ stelje 2 — 2 10
„ detelja 6 50 7 50

Priporočamo našim Kolinsko cikorijo
gospodinjam iz EDIJE slovenske tovarne v Ljubljani.

Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani.

Stritarjeva ulica številka 2., lastna hiša.

Obrestuje vloge na knjižice s 1/2 %, v tekočem računu najugodnejše. Z ozirom na svoj polnoplachani delniški kapital 8.000.000 kron in 800.000 kron rezervnih fondov ponuja največjo varnost za vsaj tuj denar. Promet na leto čez 1000 milijonov kron. Preskrbuje vse denarne zadeve najkulantnejše.

Podružnice v Splitu, Celovcu, Trstu, Sarajevu, Gorici in Celju.